

Кооперации и социални предприятия: Работа и заетост в избрани държави

Въведение

Кооперацията обикновено е определена като организация със стопанска дейност, която се управлява и притежава равноправно от своите членове и която работи в интерес на своите членове.

Социалното предприятие по принцип се възприема като организация със стопанска дейност, но и със социална мисия, която работи в интерес на своята общност или група клиенти. Настоящото проучване разглежда приноса на европейските кооперации и социални предприятия за създаването и запазването на работни места. В него се посочват причините и пречките пред растежа на работните места и се разглеждат условията за наемане на работа, подробно се описват мерките за подкрепа, които са на разположение в избрани държави — членки на ЕС, и се предлагат насоки за политиката в подкрепа на създаване на подобни работни места.

Контекст на политиката

След финансовата криза от 2008 г. и в условията на продължаващо високо равнище на безработица в ЕС кооперациите успяват да се запазят от труса в степен, подобна или по-добра от тази на традиционните предприятия. Кооперациите и социалните предприятия също бяха разглеждани като потенциални източници на новаторски решения на социално-икономическите предизвикателства, които бяха определени като приоритети на ЕС: приобщаващ растеж, подпомагане на регионалното икономическо развитие, интелигентен растеж, справяне с бедността и социалното изключване и създаване на устойчив растеж.

Основни констатации

Развиващи се форми на кооперации и социални предприятия

В проучването се използва определението за кооперация на Международния кооперативен алианс (ICA) и определението на Европейската комисия за социално предприятие. Специфичните закони и

определения обаче се различават в отделните държави членки. Секторът е динамичен, с непрекъснато възникващи нови форми на кооперации и социални предприятия.

Данни за сектора и резултатите от дейността

Наличните статистически данни сочат, че Италия има най-голям сектор на кооперативно и социално предпринемачество. Броят на кооперативните и социалните организации на предприятията и на работните места се различава значително в различните държави, участващи в проучването, а различните източници на данни дават различни цифри.

Наличните данни и възгледите на националните участници показват, че кооперациите и социалните предприятия се справят относително добре от финансова криза насам. Въпреки това общите резултати на кооперациите и социалните предприятия, както и конкретните видове организации, се различават в отделните избрани държави. По-специално, социалните кооперации процъфтяват.

Мерки за подпомагане

Всички държави подкрепят развитието на кооперациите и социалните предприятия чрез различни мерки. По-голямата част от тази подкрепа се отнася до финансово подпомагане, за започване на дейност и обща оперативна помощ. Въздействието на мерките за подкрепа в полза на заетостта беше същено за много положително. Въпреки че е налице широк диапазон от мерки, управителите в организацията, участвали в проучването, не са склонни да ги използват. Вместо официални мерки за подкрепа на дейността, кооперативните и социалните предприятия често предпочитат неформална подкрепа чрез различни мрежи.

Нива на заетост

Броят на заетите в участвалите в проучването организации, се е увеличил в повечето категории професии и видове работни позиции. Това постижение при поддържането и създаването на работни места изглежда не е свързан с икономическия цикъл и кризата. Други фактори изглежда оказват влияние върху резултатите в областта на заетостта, като

например равнището на организационните иновации, качеството на управлението и публичното финансиране.

Работниците в разгledаните предприятия оценяват високо качеството на работните места както в абсолютно, така и в относително изражение. Това се дължи на факта, че качеството на работните места обикновено е сред основните цели на тези организации.

Между двета типа организации възникват малко различия по отношение на създаването на работни места или тяхното качество. Вътрешните фактори са допринесли за положителни организационни показатели, като например: управление и вътрешни структури и процеси за вземане на решения; повторно инвестиране на добавената стойност; приоритет на работните места пред заплатите и печалбата; дългосрочна насоченост; както и споделени ценности между членовете, работниците и, в много случаи, клиентите.

Фактори, които влияят върху заетостта

Създаването и запазването на работни места зависи от търговския успех, който отразява способността на организацията да се конкурира на настоящите пазари, да навлизат на нови пазари и да развиват и подобряват стоките и услугите, които предоставят. Иновациите са най-често посочваният двигател на трудовата заетост, следван от запазването на съществуващите пазари и клиенти и разширяването към нови пазари или привличането на различни видове клиенти. Като ключов фактор бяха посочени и уменията и компетенциите по отношение на управлението.

Намаляването на публичните средства е пречка както по отношение на намаляването на наличните ресурси, така и по отношение на повишаването на конкурентоспособността на тръжните процедури. Въпреки че финансовата криза доведе до загуба на работни места в някои организации, тя създаде и възможности, които много организации успяха даedorазвият.

Насоки за политиката

Резултатите от това проучване показват, че кооперациите и социалните предприятия могат и действително постигат положителни резултати в областта на заетостта, както и качествени работни места. Те изглежда правят това, като прилагат същите практики по отношение на човешките ресурси, предпочитани от много традиционни предприятия. В това отношение кооперациите и социалните предприятия допринасят значително за постигането на целите на стратегията на ЕС „Европа 2020“ за устойчив и приобщаващ растеж, както и за справедлива заетост, установена в рамките на европейския стълб на социалните права.

Фактите показват необходимостта от подкрепа и насырчаване на кооперациите и социалните предприятия на европейско, национално и регионално равнище като средство за социално-икономическо

развитие. Това може да се осъществи по различни начини:

- **Продължаване на общата подкрепа с политики от страна на Европейската комисия и Европейския парламент**
- **По-добро насочване на специфичното подпомагане** — може да не са необходими повече мерки за подкрепа, но обхватът на първоначалните и общите бизнес консултации не е еднакъв във всички държави — членки на ЕС, а видимостта и насочването на съществуващата подкрепа биха могли да бъдат подобрени
- **Повишаване на популярността на сектора** сред публични организации (например агенции за местно икономическо развитие) и такива от частния сектор (например банки), насочени към насырчаване и подпомагане на развитието на дейността
- **Усилия да се изяснят причините, поради които кооперациите и социалните предприятия не ползват повече подкрепа, особено подкрепа, насочена към сектора, чрез по-нататъшни изследвания** — може да се окаже, че неформалните мрежи за подкрепа могат да бъдат използвани като проводник за по-голямо разпространение на публичните мерки
- **Насърчаване на клаузи за социална стойност в обществените поръчки** вместо принципа на най-ниските разходи, за да се намали натискът върху осигуряването на качествени работни места
- **Насърчаване на сектора като алтернатива на предоставянето на услуги от публичния сектор** и насырчаване на кооперациите и социалните предприятия да участват в тръжни процедури за предоставяне на обществени услуги
- **Включване на сектора в икономическото образование**, за да се даде възможност на младите хора да правят информиран избор относно навлизането в сектора както като възможност за професионално развитие, така и като възможност за стопанска дейност
- **Подпомагане на развитието на управлениски умения** в кооперациите и социалните предприятия чрез третично предприемачество и бизнес образование и в рамките на обучение по управление, предоставяно от бизнес/местни организации за икономическо развитие
- **Развиване на започнатата от Европейската комисия работа за изясняване на видовете и формите на кооперациите и социалните предприятия** — това ще позволи събирането на по-добри данни с цел наблюдение на развитието и въздействието на сектора
- **Подобряване на статистическите данни за сектора**, с цел да се улеснят анализите и съпоставките между държавите и да се даде възможност за солиден анализ на политиката

Допълнителна информация

Докладът „Кооперации и социални предприятия: Работа и заетост в избрани държави“ (*Cooperatives and social enterprises: Work and employment in selected countries*) е достъпен на: <https://eurofound.link/ef18043>

Ръководител на изследванията: Ставрула Деметриадес
information@eurofound.europa.eu